

PERUSTURVA

TAATTAVA JOKAISELLE!

– Työttömille, eläkeläisille, opiskelijoille, toimeentulotukea saaville ja muille perusturvaa tarvitseville

Noin 700 000 suomalaista elää Euroopan unionin määrittelemän köyhyysrajan alapuolella, vaikka Suomi on rikkaampi kuin koskaan. Työttömyys, köyhyys ja toimeentulon epävarmuus varjostavat yhä useampien arkea ja korostavat perusturvan parantamisen tarvetta.

Sosiaaliturvan uudistamista valmistelleen SATA-komitean esitykset eivät tuoneet ratkaisua perusturvan ongelmiin. Esimerkiksi toimeentulotuen, työttömyysturvan ja opintorahan matalaan tasoon ei ole tullut korotusta. Komitean esityksestä toteutettu 685 euron takuueläke jättää pienet eläkkeet edelleen paljon köyhyysrajan alapuolelle.

Euroopan unionin julistama köyhyyden vastainen teemavuosi 2010 jätti jälkeensä paljon puheita, mutta vähän tekoja. Oikeisto ”kannustaa” rikkaita antamalla heille lisää, mutta työttömiä ja pienituloisia leikkaamalla heiltä vähästäkin. Perusturvan heikentämisellä tuetaan myös työnantajien pyrkimyksiä laajentaa halpatyövoiman markkinoita.

Ehdotus 900 euron perusturvasta

Suomen kommunistinen puolue esittää, että sosiaaliturvan uudistamisen lähtökohdaksi otetaan vähintään 900 euron perusturvan takaaminen kuukaudessa verottomana jokaiselle, jolla ei ole mahdollisuutta muuhun tuloon työttömyyden, opiskelun,

pätkätöiden, vanhuuden tai muun vastaavan synn vuoksi. Olemme kehitelleet tätä jo aiemmin esittämäämme aloitetta muun muassa tapaamisissa perusturvan tarvitsijoiden ja tutkijoiden kanssa, adressikeräyksessä kertyneiden kommenttien sekä Euroopan vasemmiston piirissä käytyjen keskustelujen pohjalta. Myös muun vasemmiston piiristä on esitetty samansuuntaisia aloitteita ja Vapaus valita toisin –foorumi on käynnistänyt Ei riitä –kampanjan perusturvan nostamiseksi.

Toimeentuloturvan parantaminen on välttämätöntä köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseksi. Se on kansalaisten suuren enemmistön kannalta tärkeää, koska useimmat ihmiset tarvitsevat toimeentuloturvaa ainakin jossain elämänsä vaiheissa. Sitä tarvitsevat työttömät, pätkätöissä sinnittelevät, opiskelijat, monet lapsiperheet, suurin osa eläkeläisistä, vammaiset ja monet muut.

Kunnollinen perusturva on solidaarisen ja oikeudenmukaisen kehityksen perusedellytyksiä. Se on myös kansantalouden kannalta järkevää. Vähävaraisten ostovoiman lisääminen edistää tehokkaasti kotimaista ostovoimaa ja työllisyyttä. Toisaalta taas, jos syrjäyttämistä ja syrjäytymistä ei estetä, siitä maksuun tulevat laskut kasvavat entisestään.

Eduskuntapuolueet ovat luvanneet toimia köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tulokset voi jokainen nähdä. Köyhät ovat köyhtyneet ja rikkaat rikastuneet. Suurituloisimmat tienaaavat vuodessa miljoonia euroja samaan aikaan kun sadat tuhannet saavat niin vähän, että se ei kerta kaikkiaan riitä toimeentuloon.

Valtiovarainministeriö puhuu julkisen talouden ”kestävyysvajeesta”, vaikka bruttokansantuote on kasvanut kymmenessä vuodessa – taantumasta huolimatta – 50 miljardilla, Suomi on edelleen Euroopan vähiten velkaantuneita maita ja suuryhtiöiden voitot kasvavat.

Perusturvauudistuksen toteuttaminen ei ole kiinni rahasta vaan poliittisesta tahdosta. SKP haluaa tällä aloitteella haastaa muut puolueet esittämään omat mallinsa toimeentuloturvan parantamiseksi. Samalla toivomme tämän aloitteen edistävän laajaa kansalaiskeskustelua ja toimintaa, jota tarvitaan päättäjien painostamiseksi niin, että puhe köyhyyden torjumisesta ei jää vain sanoiksi.

Köyhyys lisääntyy

Perusturvan heikentyminen, joukkoirtisanomiset, työttömyys ja pätkätyöt ovat johtaneet köyhyyden ja turvattomuuden lisääntymiseen.

Yli puolet työttömistä elää riittämättömän työmarkkinatuen tai peruspäivärahan varassa. Matalapalkka-aloilla myös ansiosidonnainen turva jää pieneksi. Pätkätöiden lisääntyminen ja työsuhteturvan heikentyminen ovat

lisänneet myös työssä olevien toimeentulovaikeuksia. Monet yksinhuoltajat, nuoret ja lapsiperheet köyhtyvät. Toimeentulotukea sai vuonna 2009 noin 380 000 henkilöä. Joka seitsemäs lapsi, lähes 150 000 lasta, elää köyhyydessä. Erityisesti nuorten, yksinhuoltajien ja pelkkää kansaneläkettä saaneiden vanhusten köyhyys on lisääntynyt.

Toimeentuloturvan minimitasot ovat jääneet jo pitkään jälkeen elinkustannusten ja ansiotason kehityksestä. Toimeentulotuen perusosa on edelleen 1990-luvun alun tasolla. Lapsilisien sitominen indeksiin ei korjaa niiden jo vuosia tapahtunutta reaalista heikentymistä. Kymmenet tuhannet lapsiperheet eivät edes hyödy lapsilisien korotuksista, koska toimeentulotukea laskettaessa lapsilisät luetaan tuloksi ja korotukset vähentävät toimeentulotukea. Myöskään opintorahaan syksyllä 2008 tehdyt korotukset eivät poista jälkeenjääneisyyttä, joka syntyi kun opintorahaa ei nostettu 15 vuoteen. Alimmat sairaus- ja vanhempainpäivärahat ovat vain vähän yli 22 euroa päivältä.

Maalikuussa 2011 voimaan tullut takuueläke nosti vähimmäiseläkkeen 687,74 euroon kuukaudessa. Se jää yhä köyhyysrajan alapuolelle. Vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkettä saavien keskieläke oli viime vuonna 1 344 euroa kuukaudessa. Ns. taitetun indeksin takia eläkkeet jäävät jatkuvasti jälkeen ansiotason yleisestä kehityksestä. Tulevia vanhuuseläkkeitä leikkaa lisäksi ns. elinaikakerroin. Etenkin pätkätyötä tekeviä nuoria ja pitkäaikaistyöttömiä odottaa köyhä

vanhuus.

Toimeentuloturvaan liittyy monia epäoikeudenmukaisia byrokraattisia ongelmia. Verotus leikkaa monien köyhyysrajan alapuolella elävien toimeentuloturvaa. Työttömien ja muiden sosiaaliturvan varassa elävien verotusta on kiristetty siirtämällä verotuksen painopistettä välillisiin veroihin ja kunnallisveroon. Toimeentulotukea joutuu usein odottamaan pidempään kuin lain edellyttämä enintään seitsemän arkipäivää. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa voi joutua odottamaan jopa monta kuukautta. Sairauspäivärahoissa on 9 arkipäivän omavastuu-aika. Vastikkeellisuutta lisäämällä on alistettu työttömiä lähes ilmaiseksi työvoimaksi.

Työmarkkinajärjestöjen sopiman ns. sosiaaliturvan mukaisesti työttömyysturvan työssäoloehto lyhennettiin 8 kuukauteen. Sen sijaan esityksiä puolison ja vanhempien tuloihin perustuvan harkinnan poistamisesta ei ole vielä toteutettu. Sosiaaliturvassa sovitut ratkaisut heikensivät perusturvan rahoitusta poistamalla työnantajien Kela-maksun. Tästä hyötyvät eniten suuret pääomavaltaiset yritykset. Lisäksi sosiaaliturvan perusteella nostettiin työttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen ikäraja sekä leikattiin koulutustukea saavien ansiosidonnaista turvaa.

Köyhyyttä ja syrjäytymistä pahentaa peruspalvelujen heikentäminen, kuntien sosiaali- ja terveystalouden maksujen korottaminen sekä julkisten palvelujen laajeneva yksityistäminen. Ongelmia on pahentanut myös asumiskustannusten hillitön nousu ja kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon vähäisyys. Tuhannet ovat kokonaan vailla asuntoa.

Perusturvan heikentymisen syynä ei ole varojen puute. Bruttokansantuote on kasvanut vuoden 2000 noin 130 miljardista noin 180 miljardiin euroon. Kyse on poliittisista valinnoista, joita sitoutuminen Euroopan unionin politiikkaan on oikeistolaistanut.

Hallitukset ja eduskunta tukevat vahvojen etuoikeuksia ja pienen vähemmistön rikastumista muiden kustannuksella. Suurituloisille on annettu verohelpotuksia, optioita ja isoja palkankorotuksia. Pääomatuloja verotetaan kevyemmin kuin palkkoja ja eläkkeitä. Työnantajien kela-maksu ja varallisuusvero on poistettu. Yhtiöt ovat jakaneet talouden taantumasta huolimatta vuosittain osinkoja enemmän kuin 1990-luvulla. Asevarustelun määrärahoja on lisätty jatkuvasti.

SKP:n viiden kohdan aloite perusturvasta

SKP esittää perusturvan uudistamista niin, että taataan ihmisarvoisen elämän edellyttämä toimeentulo jokaiselle kuuluvana perusoikeutena. Esitämme uudistuksen toteuttamiseksi viiden kohdan ohjelman:

1.

Taataan 900 euron perusturva kuukaudessa verottomana jokaiselle täysi-ikäiselle niissä elämäntilanteissa, joissa hänellä ei ole mahdollisuutta saada muuten toimeentuloaan työttömyyden, pätkätöiden, opiskelun, vanhuuden, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Tämä tarkoittaa käytännössä nykyisen työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen, opintorahan, pienten eläkkeiden, toimeentulotuen perusosan, kuntoutusrahan sekä alimpien sairauspäivärahojen, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen tuntuva nostamista ja lainsäädännön uudistamista. Samalla poistetaan karenssit ja omavastuuajat, joiden takia moni jää nyt vaille työttömyys- tai muuta perusturvaa. Perusturva sidotaan indeksiin, joka estää sen jäämisen jälkeen elinkustannusten ja ansiotason yleisestä noususta. Uudistus koskee Suomen kansalaisten lisäksi muita täällä vakinaisesti asuvia ja oleskeluluvan saaneita.

2.

Verotettavan tulon alaraja nostetaan 1 100 euroon kuukaudessa.

Tämä muutos koskee käytännössä

etenkin kunnallisverotusta. Tällainen muutos on tarpeen, jotta verotus ei tee ketään köyhäksi eikä riippuvaiseksi toimeentulotuesta. Kun samalla saatetaan pääomatulot kunnallisveron piiriin, kiristetään suurituloisten verotusta ja nostetaan kuntien valtionosuuksia, voidaan pitää huolta myös kunnallisten palvelujen rahoituksesta.

3.

Säädetään vähimmäispalkkalaki, joka takaa vähintään 1 500 euron kuukausipalkan normaalista työajasta.

Näin voidaan ehkäistä työnantajien pyrkimyksiä luoda Suomeenkin laajat halpatyövoiman markkinat, joilla työntekijä ei tule toimeen palkallaan vaan tarvitsee lisäksi toimeentulotukea. Samalla on rajoitettava työnantajien mahdollisuuksia keinotella pätkätyösuhteilla ja kiertää työehtosopimuksia. Työttömiä työllistettäessä ja työharjoittelusta on maksettava työehtosopimusten mukaista palkkaa. Tarvitaan myös eurooppalainen minimipalkka, jotta samasta työstä samassa maassa maksetaan sama palkka. Euroopan vasemmisto on ehdottanut, että se on 60 % kunkin maan keskipalkasta.

4.

Kehitetään Kansaneläkelaitoksesta itsenäinen eduskunnan alainen sosiaaliturvalaitos, jonka hoidettavaksi kootaan ja yhtenäistetään perustoimeentulo- ja eläkejärjestelmät.

Näin toimeentulon perusturvaa ei tarvitse enää hakea monelta luukulta. Kansalaisten yhdenvertaisuus paranee

kun tukipäätökset eivät vaihtelee asuinkunnasta riippuen.

Sosiaalityöntekijöiden voimavarat voidaan samalla suunnata varsinaiseen sosiaalityöhön. On huolehdittava siitä, että perusturvaa koskevat tukipäätökset tehdään nopeasti, yhdessä viikossa.

5.

Toteutetaan edellä esitetty perusturvauudistus asteittain enintään neljässä vuodessa.

Ensimmäisenä askeleena tehdään heti 120 euron tasokorotus kuukaudessa työmarkkinatukeen ja työttömyyspäivärahaan, opintorahaan, toimeentulotuen perusosaan, pieniin eläkkeisiin ja alimpiin sairaus- ja muihin päivärahoihin. Rahoitusta lisätään sen jälkeen suunnitelmallisesti niin, että vuoden 2015 alkuun mennessä saavutetaan nykyrahassa laskettuna 900 euron minimitaso. Samalla panostetaan valtion ja kuntien toimiin, joilla luodaan lisää työpaikkoja ja parannetaan palveluja.

Muu sosiaaliturva

Perusturvan uudistaminen tällä tavoin ei merkitse muiden, ansiosidonnaisten ja harkinnanvaraisten sosiaaliturvajärjestelmien purkamista. Työtuloilla voisi jatkossakin parantaa omaa sosiaaliturvaa. Tarveharkinnalla puolestaan tulee edelleen ottaa huomioon muun muassa välttämättömien elinkustannusten vaihtelut erilaisissa elämäntilanteissa. Toisaalta, kun toimeentuloturvan vähimmäistasoa nostetaan olennaisesti, on tällä vaikutusta muun sosiaaliturvan tarpeeseen. Erityisesti kuntien

toimeentulotukimenot vähenevät olennaisesti.

Ansiosidonnaisten päivärahojen ja perusturvan välistä kytköstä on syytä muuttaa niin, että ansiopäivärahan laskennassa käytetty taitekohta seuraa ansiotason nousua, mutta sen kytkös peruspäivärahan määrään puretaan.

Tässä esitetty uudistus perustuu asumistukijärjestelmän säilyttämiseen erillään perusturvasta. Asumistuen kriteerejä on kuitenkin tarpeen arvioida uudelleen samalla kun perusturvaa parannetaan.

Ns. kohtuullisten asumismenojen enimmäisrajoja ja matalia tulo rajoja on nostettava. Mikäli pelkän perusturvan varassa elävien omavastuu asumistuessa olisi nolla, heidän ei tarvitsisi hakea lisäksi toimeentulotukea selviytyäkseen vuokranmaksusta. Lisäksi asumistukea pitää voida myöntää nykyistä joustavammin erilaiset elämäntilanteet huomioon ottaen. Opintotuen asumislisää tulee saada tarvittaessa myös kesäajalle. Lisäksi on syytä yhtenäistää nykyisiä monia erilaisia asumistukijärjestelmiä – yleinen asumistuki, opintotuen asumislisä, eläkkeensaajien asumistuki.

Perusturvan rinnalla säilyvät tämän esityksen mukaan myös monet muut sosiaalipoliittiset järjestelmät kuten lapsilisät, elatustuet, kotihoidontuet, vammaistuet ja omaishoidontuet. Perusturvan, asumistuen ja muiden sosiaalipoliittisten tulonsiirtojen keskinäisten suhteiden vaikutukset vaativat kuitenkin vielä lisää selvittämistä.

Kunnalliset palvelumaksut

Kuntien perimillä terveyskeskusmaksuilla, päivähoitomaksuilla ja monilla muilla palvelumaksuilla on tärkeä merkitys erityisesti vähävaraisten toimeentulon ja palvelujen käyttömahdollisuuksien kannalta. Palvelumaksujen korotukset kohdistuvat kaikkein raskaimmin niihin, joiden toimeentulo on muutenkin vaikeaa ja joille julkiset palvelut ovat usein erityisen tärkeitä. Suomessa palvelujen käyttäjien omarahoituksen osuus on suurempi kuin useimmissa Euroopan maissa. Palvelusetelien käyttöönotto lisää tätä eriarvoisuutta.

Palvelujen tasa-arvon edistämiseksi on syytä suuntautua peruspalvelujen maksujen alentamiseen ja maksuttomien palvelujen piirin laajentamiseen. SKP vastustaa kunnallisten palvelujen maksujen korotuksia. Lisäksi esitämme sosiaali- ja terveyspalvelujen nykyisten, kertaluontoisia maksuja koskevien erillisten maksukattojen yhdistämistä yhdeksi yhtenäiseksi 600 euron vuotuiseksi maksukatoksi.

Työllisyys ja työajan lyhentäminen

Perusturva on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Sitä tarvitaan elämäntilanteissa, joissa toimeentuloa ei ole mahdollista saada palkalla tai muilla tuloilla. Tässä mielessä kyse ei ole kansalaispalkasta, joka maksettaisiin

automaattisesti tarpeesta riippumatta jokaiselle.

Esityksemme perusturvan uudistamisesta liittyy SKP:n aloitteeseen yleisen työajan lyhentämisestä 30 tuntiin viikossa ansiotasoa alentamatta. Kun työajan lyhentäminen toteutetaan lailla, siihen voidaan liittää toimia, joilla edistetään työpaikkojen lisääntymistä, ohjataan työttömyyden vähenemisestä kertyviä säästöjä ja lisätuloja kunnille, parannetaan mahdollisuuksia kouluttautua uusiin tehtäviin, ehkäistään työnantajien pyrkimyksiä korvata työajan lyhennys hiostuksella ja helpotetaan pienyritysten asemaa. Tarvitaan myös toimia, joilla rajoitetaan nyt suuriakin voittoja tekevissä yrityksissä tapahtuvia joukkoyrittäjäomistuksia ja halpatyövoiman hyväksikäyttöä.

Tällaisilla työelämän uudistuksilla voidaan jakaa uuden teknologian ja työn tuottavuuden kasvun tuloksia oikeudenmukaisemmin yhteiskunnassa. Niillä voidaan kääntää pääomapiirien hyväksi muuttunutta tulonjakoa työllisyyden, palkansaajien ja perusturvan hyväksi. Tällainen muutos vähentäisi perusturvan tarvetta. Samalla se vahvistaisi perusturvan rahoitusta. Toisaalta kunnollinen perusturva vahvistaa myös työssä olevien asemaa, kun työnantajien on vaikeampi polkea palkkoja.

Pääomapiirit ja suurituloiset maksamaan

On kohtuutonta, että samaan aikaan kun sadat tuhannet eivät tule toimeen

pienellä palkallaan, eläkkeellään tai muulla toimeentuloturvaltaan, saavat jotkut kymmeniä ja jopa satoja kertoja muita suurempaa palkkaa, miljoonaosinkoja ja jättioptioita. SKP:n mielestä on jo korkea aika ottaa rikkailta ja antaa köyhille.

Jos suurituloisten ja suuryhtiöiden verotus olisi samalla tasolla kuin 90-luvun alkupuolella, kertyisi valtion kassaan vuosittain useampi miljardi lisää tuloja. Esitämme, että suurituloisten saamia verohelpotuksia perutaan ja pääomatuloja ryhdytään verottamaan samalla tavalla kuin palkkoja progressiivisen taulukon mukaan. Palauttamalla pörssi- ja osinkoverot pieneksi, puolen prosentin varainsiirtovero, voidaan kerätä miljardiluokkaa olevat lisätulot valtiolle ja hillitä samalla tuhoisaa pörssi- ja osinkoverotusta. Myös vähäistä suurempia pääomasijoituksia ulkomaille voidaan ryhtyä verottamaan.

Rahaa löytyy myös työeläkerahastoista, jotka ovat kasvaneet jo lähes 140 miljardiin euroon ja joihin kertyy edelleen varoja enemmän kuin niistä maksetaan ulos eläkkeinä. Näitä rahoja ei pidä hukata pörssi- ja osinkoverotuksissa tai muissa riskisijoituksissa. Niitä pitää sen sijaan käyttää erityisesti pienten eläkkeiden nostamiseen. Jopa kymmeniin tuhansiin euroihin kuukaudessa nousevia johtajien eläkkeitä on leikattava eläkekatolla, jollainen on lähes kaikissa muissa Euroopan maissa.

SKP:n tässä aloitteessa esittämän perusturvuudistuksen toteuttaminen vaatisi nettomääräisesti alle miljardi euroa vuodessa lisää neljän seuraavan vuoden aikana, eli yhteensä vajaan neljän miljardin euron tasokorotuksen

toimeentuloturvaan käytettäviin varoihin.

Tällainen uudistus on ehdottomasti tärkeämpi kuin rikkaita ja suuryhtiöitä suosivat verohelpotukset, joihin on käytetty viime vuosina vielä suurempia summia. Köyhyyden ja syrjäytymisen – eli syrjäyttämisen – ehkäiseminen vähentää myöhemmin usein vielä kalliimpana maksuun tulevia laskuja. Toisaalta perusturvan parantamiseen käytettävistä varoista arviolta lähes puolet palaa suoraan valtion ja kuntien kassaan erilaisina välillisinä ja muina veroina.

Esitämme perusturvuudistuksen rahoittamista kiristämällä pääomatulojen ja suurten tulojen verotusta, palauttamalla työntajien kela-maksu ja varallisuusvero suurille omaisuuksille sekä verottamalla pörssikauppaa. Samalla esitämme, että työntajien työttömyysvakuutus- ja sosiaaliturvamaksut porrastetaan niin, että suurten ja pääomavaltaisten yritysten osuus näistä maksuista kasvaa ja pienyrittäjien verotus kevenee. Lisäksi SKP ehdottaa, että uudistuksen yhteydessä korvataan kunnille verotettavan tulon alarajan nostamisesta aiheutuva verotulojen menetys saattamalla pääomatulot kunnallisverotuksen piiriin.

Suomen kommunistinen puolue
Poliittinen toimikunta
15.2.2011

Suomen kommunistinen puolue
Haapaniemenkatu 7 – 9 B
00530 Helsinki
p. (09) 7743 8150
skp@skp.fi
www.skp.fi